

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava:

Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueet sekä niiden melualueet

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

13.06.2011

Kainuun maakunta -kuntayhtymä
2011

Kannen kuva: Vuosanka (Rauno Malinen)

SISÄLLYSLUETTELO

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	4
2. Suunnittelun lähtökohdat	4
2.1. Maakunnan suunnittelujärjestelmä	4
2.2. Maankäyttö- ja rakennuslaki	5
2.3. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)	6
3. Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan tavoite ja sisältö	6
4. Vaihemaakuntakaavan vaihtoehtotarkastelu	9
5. Vaihemaakuntakaavan vaikutusalue	9
6. Kaavoituksen vaiheet ja aikataulu	10
7. Osalliset	11
7.1. Osallistumismenettelyt ja tiedottamisen tavat.....	12
8. Viranomaisyhteistyö	13
9. Vaikutusten arviointi	13
9.1. Arvioitavat vaikutukset.....	14
9.2. Vaikutusten arvioinnin menetelmät	14
10. Yhteystiedot	15

Lähdeluettelo

1. OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnitelma maakuntakaavan laatimisessa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä suunnitelma maakuntakaavan vaikutusten arvioinnista. Alueiden käytön suunnittelussa on tärkeää toimia avoimesti ja vuorovaikutteisesti sekä luoda edellytykset sille, että maakuntakaavan asianosaisille ja kaavoituksesta kiinnostuneille annetaan tietoa suunnittelun etenemisestä ja vaikutusmahdollisuuksista kaavoituksen eri vaiheissa.

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma koskee vaihemaakuntakaavana laadittavaa kaavaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueista sekä niiden melualueista.

2. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

2.1. Maakunnan suunnittelujärjestelmä

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja maakuntaohjelma (kuva 1). Ne perustuvat maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) sekä lakiin alueiden kehittämisestä (602/2002).

Maakuntasuunnitelma on strateginen suunnitelma, jossa esitetään maakunnan pitkän aikavälin visio vuodelle 2025. Maakuntasuunnitelmassa määritellään yleispiirteisellä tasolla tavoitteet ja toimenpiteet asetetun vision saavuttamiseksi ja toteuttamiseksi. Maakuntasuunnitelman tavoitteet täsmentyvät maakuntaohjelmassa. Kainuun maakuntavaltuusto hyväksyi vuoteen 2025 ulottuvan Kainuun maakuntasuunnitelman syyskuussa 2005.

Maakuntaohjelmassa asetetaan lähivuosien kehittämistavoitteita, määritellään toimenpiteet ja keskeiset hankekokonaisuudet tavoitteisiin pääsemiseksi sekä arvio tarvittavasta rahoituksesta. Kainuun maakuntaohjelma vuosille 2006–2010 on hyväksytty maakuntavaltuustossa helmikuussa 2006. Kainuun maakuntaohjelma vuosille 2009–2014 on hyväksytty syyskuussa 2009.

Näiden lisäksi vuosittain laaditaan **toteuttamissuunnitelma**, jossa esitetään maakuntaohjelman toteutukseen liittyvä rahoitussuunnitelma.

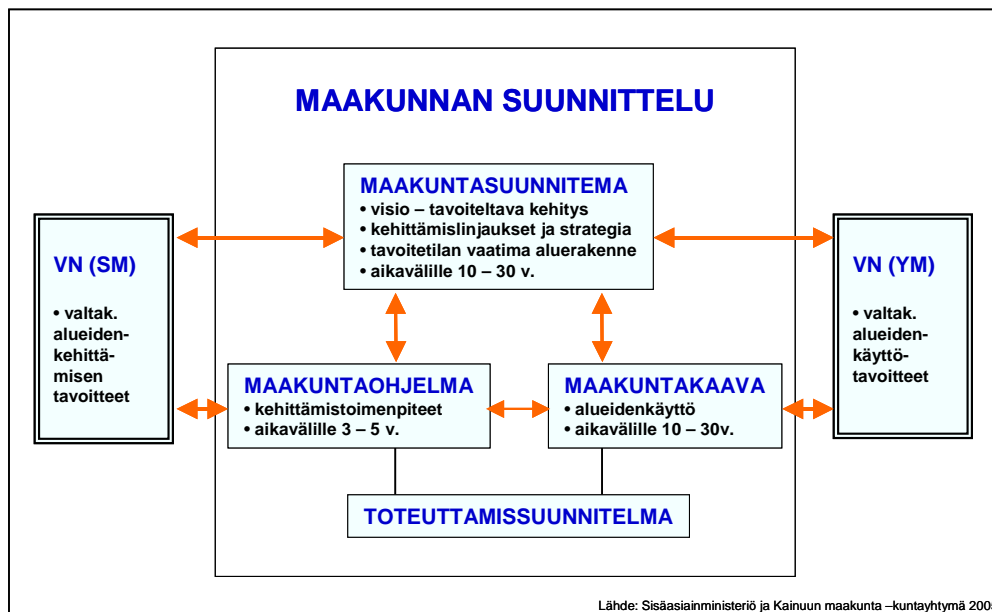
Maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Kainuussa maakuntakaavan laatijana toimii Kainuun maakunta -kuntayhtymä.

Maakuntakaava voidaan laatia

- koko maakuntaa käsittelevänä kokonaismaakuntakaavana,
- maakunnan osa-alueita koskevana maakuntakaavana tai
- tiettyjä asiakokonaisuuksia koskevana vaihemaakuntakaavana.

Kainuun koko maakunnan käsittävä Kainuun maakuntakaava 2020 hyväksyttiin Kainuun maakuntavaltuustossa 7.5.2007. Valtioneuvosto vahvisti maakuntakaavan 29.4.2009 (valtioneuvoston päätös YM3/5222/2007).

Maakuntakaavan (ml. vaihemaakuntakaava) oikeusvaikutukset kohdistuvat kuntien alueiden käytön suunnitteluun ja viranomaisten toimintaan. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kuntatason kaavoja sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava myös välittää valtioneuvoston antamat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kuntakaavoitukseen. Viranomaisten on otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään sen toteuttamista sekä katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaavan rakentamisrajoitus (MRL 33 §) on voimassa maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella. Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavassa erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa.

Kuva 1. Maakunnan suunnittelujärjestelmä

2.2. Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa selkeät tavoitteet ja lähtökohdat maakuntakaavan ja vaihekaavan laatimiselle. Kaavojen laadintaa ohjaavat lain yleinen tavoite (1 §) ja alueiden käytön suunnittelun tavoitteet (5 §).

Lisäksi maakuntakaavalle on esitetty seuraavat sisältövaatimukset (28 §), joihin on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityisesti huomiota:

1. Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne
2. Alueiden käytön ekologinen kestävyys
3. Ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt
4. Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö
5. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset
6. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen
7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

MRL:n 28 §:ssä todetaan, että kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

2.3. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

Selkeät lähtökohdat maakuntakaavan ja vaihekaavan laadinnalle muodostavat myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka valtioneuvosto on hyväksynyt vuonna 2000. Alueidenkäyttötavoitteet tarkistettiin ja hyväksyttiin vuonna 2008. Tarkistetut alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009. Maankäyttö- ja rakennuslain (24 §) mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu yleis- ja erityistavoitteisiin. *Yleistavoitteet* ovat luonteeltaan alueiden käyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia periaatteellisia linjauksia. *Erityistavoitteet* puolestaan ovat alueiden käyttöä ja sen suunnittelua koskevia velvoitteita.

Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu kuuteen asiakokonaisuuteen:

1. Toimiva aluerakenne
2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Kainuun 1. vaihekaavan kannalta keskeisimmät tavoitteet koskevat toimiva aluerakenne -asiakokonaisuutta. Sen erityistavoitteissa todetaan seuraavaa:

"Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset."

Lisäksi melun osalta todetaan eheytyvän yhdyskuntarakenteen ja elinympäristön laadun erityistavoitteissa seuraavaa:

"Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa."

Myös muut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otetaan huomioon ja suunnittelulla varmistetaan, etteivät vaihekaavan ratkaisut ole ristiriidassa niiden kanssa.

3. KAINUUN 1. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN TAVOITE JA SISÄLTÖ

Valtioneuvosto vahvisti Kainuun maakuntakaavan huhtikuussa 2009. Maakuntakaavan valmistelun aikana tuli esille mm. puolustusvoimien esittämään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentamisalueisiin liittyviä epävarmuustekijöitä, jotka eivät mahdollistaneet alueidenkäyttöratkaisun tekemistä maakuntakaavaa laadittaessa. Alueet on osoitettu vahvistetussa maakuntakaavassa selvitysalueina.

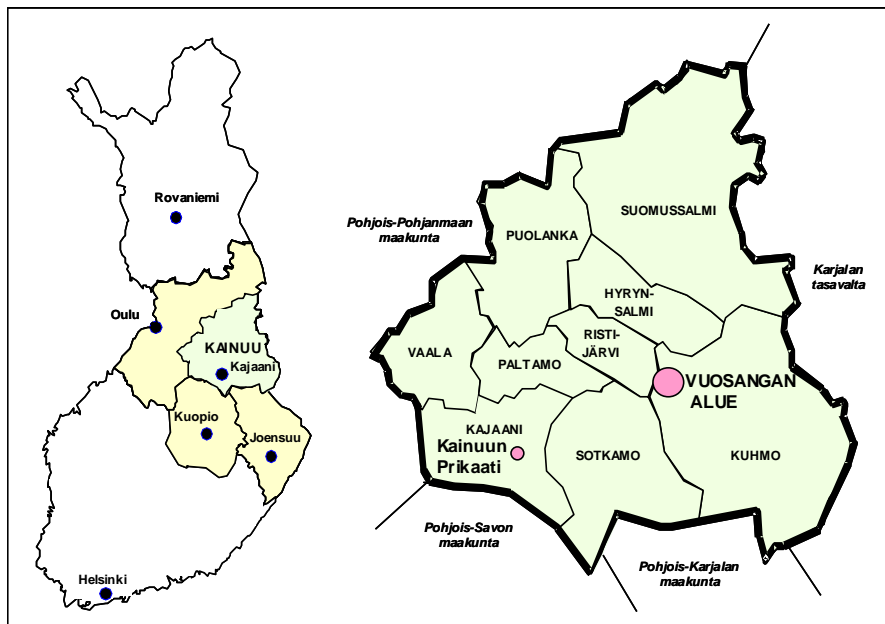
Asia on päätetty ratkaista omalla erillisellä kaavoituksellaan. Kainuun maakuntahallitus teki 23.4.2007 päätöksen Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan laatimisen käynnistämisestä. Maakuntahallituksen päätöksen mukaisesti:

Kainuun 1. vaihekaavassa käsitellään puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita sekä niihin liittyviä melualueita.

Vaihemaakuntakaavan lähtökohtana ovat voimassa oleva lainsäädäntö, Kainuun maakuntakaava 2020 sekä puolustusvoimien erillisselvitykset alueen käytöstä.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan tavoitteena on turvata puolustusvoimien ja Kainuun Prikaatin toiminta- ja harjoitusmahdollisuudet Kainuussa sekä yhteen sovittaa nämä tarpeet muiden maankäyttötarpeiden kanssa.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava tarkentaa vahvistettua Kainuun maakuntakaavaa. Vaihemaakuntakaavassa tarkastellaan pitkän tähtäimen tavoitteita. Tavoitevuodeksi on asetettu vuosi 2025.

Kuva 2. Kainuun Prikaatin (EP) ja Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen (EAH) sijainti Kainuussa.

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa on käsitelty maanpuolustukseen liittyviä alueidenkäyttötarpeita EAH-merkinnällä (ampuma- ja harjoitusalue) sekä EP-merkinnällä (puolustusvoimien alue) (kuva 3).

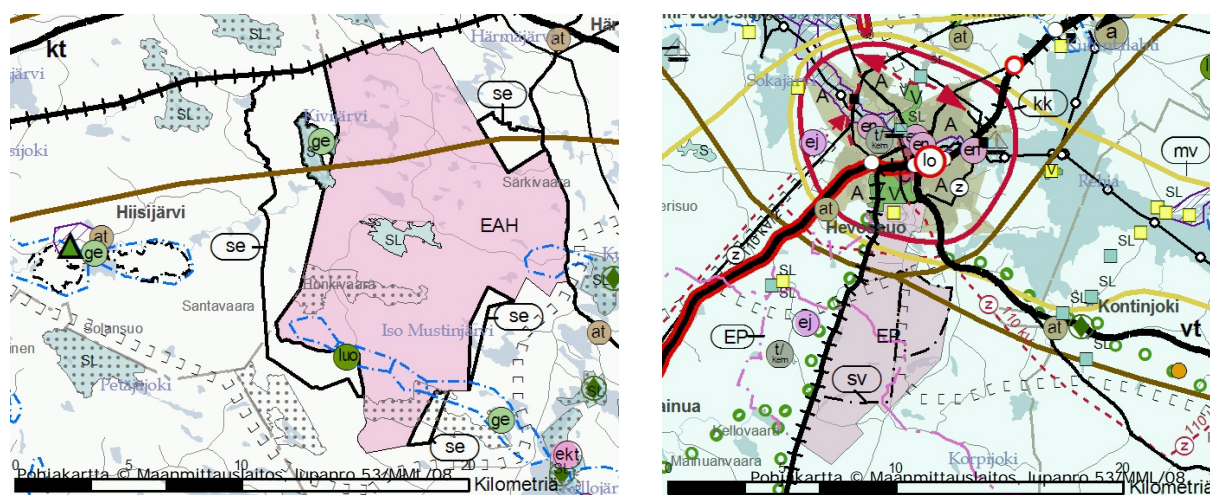
Kaavassa on osoitettu EAH-merkinnällä Kuhmossa sijaitseva Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue (pinta-ala 12 960 ha*) sekä Suomussalmella sijaitseva Kuivassalmen ampuma- ja harjoitusalue. Kuivassalmen alue liittyy rajavalvontaan ja sen käytöstä sekä kehittämisestä vastaa Kainuun rajavartiosto.

* Eri yhteyksissä esitetyt pinta-ala koskevat erot johtuvat käytettävissä olevista erilaisista pohjakartta-aineistoista. Maanmittauslaitoksen maastotietokannan (2/2011) perusteella Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen pinta-ala on noin 12 960 ha. Voimassa olevassa maakuntakaavassa esitetty pinta-ala 12 618 ha on määritetty ja digitoitu ko. kaavan laatimisen yhteydessä paperikarttaa apuna käyttäen. Vaihemaakuntakaavan yhteydessä Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen pinta-alana käytetään jatkossa maanmittauslaitoksen maastotietokannan mukaista pinta-ala 12 960 ha.

Puolustusvoimien EP-alueena on maakuntakaavassa osoitettu Kainuun Prikaatin varuskunta-alue lähiharjoitusalueineen. Alueeseen sisältyy Hoikanportin ampumarata-alue ja Kassunkurun ampuma-alue. Lisäharjoitusalue on maakuntakaavassa osoitettu katkoviivoin osa-aluemerkinnällä EP. Hoikanportin ampumaradalle ja Kassunkurun ampuma-alueelle on osoitettu osa-aluemerkinnällä suojavyöhykkeet.

Maakuntakaavassa aluevaraukset on osoitettu jo toteutuneen alueiden käytön mukaisina.

Ampuma- ja harjoitusalueiden merkintä osoitetaan erillisellä kaavamerkinnällä verrattuna puolustusvoimien alueisiin, koska toiminta alueilla on erityyppistä esim. turvallisuus- ja meluvaikutusten osalta.

Kuva 3. Maakuntakaavaotteet Vuosangan (vas.) ja Kainuun Prikaatin (oik.) alueista.

Selvitysalueiksi on maakuntakaavassa osoitettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen rajoittuvia alueita. Selvitysalueiksi osoitetuille alueille kohdistuu useita erilaisia alueidenkäyttötarpeita. Alueelle kohdistuvat toisaalta alueen maanomistajien ja yleisen virkistyskäytön tarpeet, toisaalta puolustusvoimien tarve laajentaa valtakunnallisesti merkittävää Vuosangan ampuma- ja harjoitusaluetta.

Kainuun Prikaatin varuskunta-alue lähiharjoitusalueineen on osoitettu maakuntakaavassa nykykäytön mukaisena. Maakuntakaavasta saaduissa, Vuosangan aluetta koskevissa lausunnoissa ja muistutuksissa on esitetty Vuosangan laajentumisen vaihtoehtona ampuma- ja harjoitustoiminnan keskittämistä varuskunta-alueen sisällä olevalle Kassunkurun alueelle sekä sen mahdolliselle laajentumisalueelle.

Vuosangan ja Kassunkurun alueiden käyttö on luonteeltaan erilaista jo alueiden kokoerojen vuoksi. Vuosangan ampuma- ja harjoitusaluetta voidaan käyttää useiden yksiköiden yhdistettyihin harjoituksiin, kun taas Kassunkuru soveltuu yksikkökohtaiseen harjoitteluun. Vuosangan aluetta käytetään vuodessa ampumarajoituksiin noin 110 vuorokauden ajan. Lisäksi muita käyttöpäiviä on alueella noin 40 vuodessa. Käyttö painottuu pääosin helmi-kesäkuulle sekä syys-joulukuulle. Kassunkurussa ampuma- ja harjoitustoiminta on alueen pienuuden (1620 ha) vuoksi pienimuotoisempaa kuin Vuosangassa. Kassunkurussa ampumarajoituksia on noin 80 vrk vuodessa sekä muita käyttöpäiviä noin 50 vuodessa. Käytön painopisteajankohdat ovat helmi-toukokuu sekä syys-marraskuu.

Tässä kaavassa käsitellään puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden osalta esille tullutta laajentumistarvetta sekä

***näiden alueiden muiden alueidenkäyttötarpeiden yhteensovittamista.
Kaavan laatiminen perustuu vaihtoehtotarkasteluun.***

4. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN VAIHTOEHTOTARKASTELU

Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan laatiminen perustuu erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen tarkasteluun ja niiden vaikutusten arviointiin. Vaihemaakuntakaavan valmistelun aikana on tarkasteltu kolme puolustusvoimien tarpeiden ratkaisemiseen liittyvää toteuttamisvaihtoehtoa:

VE 0. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen sekä Kassunkurun harjoitusalueen toiminta ja toiminnan laajuus säilyvät nykyisellään.

- Alueet eivät laajene. Mahdolliset laajentumistarpeet kohdistuvat puolustusvoimien muille ampuma- ja harjoitusalueille Kainuun ulkopuolella.

VE 1. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue alue laajenee nykyisestä.

VE 2. Vuosangan alueen ampuma- ja harjoitustoiminta lakkaa ja ko. toiminnot keskitetään Kainuun Prikaatin varuskunta-alueelle ja siihen kuuluville mahdollisille laajennusalueille.

- Vaihtoehtotarkastelun yhteydessä vaihtoehtoon 2 sisältö on täydentynyt siten, että raskaiden aseiden ampumatoiminta Vuosangan alueella lakkaisi, mutta Vuosangan aluetta tultaisiin edelleenkin käyttämään puolustusvoimien harjoitustoimintaan.

Vaihtoehtojen tarkastelua ja vaikutusten arviointia varten solmittiin vuonna 2009 konsulttisopimus Sito Oy:n kanssa. Työn tuloksena syntyi raportti valmisteluvaiheen eri vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnista. Lisäksi Kainuun maakunta -kuntayhtymä on valmistellut vaihemaakuntakaavatyötä koskevan Lähtökohdat ja tavoitteet -raportin, joka on hyväksytty Kainuun maakuntahallituksessa 9.11.2009.

Saadun palautteen ja paikkatietotarkastelun perusteella on arvioitu edellä mainittujen vaihtoehtojen lisäksi muita mahdollisia uuden ampuma- ja harjoitusalueen sijaintivaihtoehtoja Kainuun alueella.

Jatkotoimenpiteet:

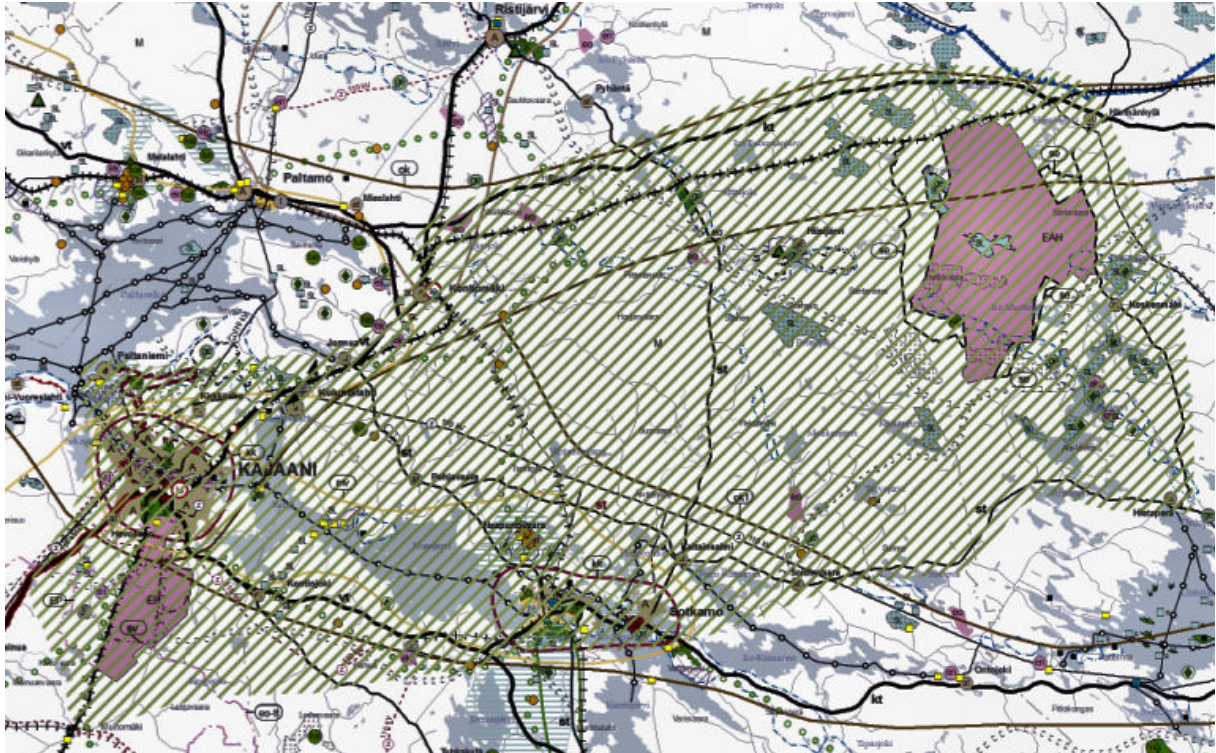
Lähtötietojen, lausuntojen ja selvitysten perusteella Kainuun maakuntahallitus teki 9.11.2009 päätöksen, jonka mukaan **vaihemaakuntakaavaluonnoksen laatiminen käynnistettiin vaihtoehtoon VE1 pohjalta eli nykyisen Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentumisvaihtoehdolla.**

5. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSALUE

Kainuun 1. vaihekaavan välittömät vaikutukset ulottuvat Vuosangan alueelle ja sen välittömään läheisyyteen. Vaikutukset voivat ulottua myös Kainuun Prikaatin alueelle ja siten myös Kajaanin kaupunkikeskustaan ja sen eteläpuolisille alueille. Vaikutukset voivat myös ulottua muualle Kainuuseen tai jopa Lapin alueelle, jos Kainuussa tehtävät ratkaisut vaikuttavat Rovajärven ampuma- ja harjoitusalueen käyttöön. Lisäksi vaikutukset voivat kohdistua näille alueille johtavaan maantie- ja rautatieliikenteeseen.

Vaihekaavan vaikutusalueeseen kuuluvat lisäksi ampuma- ja harjoitusalueisiin liittyvät tieyhteydet ja kulkureitit, alueisiin kosketuksissa olevat virkistysreitit ja alueet sekä ne

harjoitusalueiden yläpuoliset ilmatilat, joihin ammunta- ja harjoitustoiminta aiheuttaa ilmatilan käytön rajoituksia (kuva 4).

Kuva 4. Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan vaikutusalue maakuntakaavakartalle sijoitettuna. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupanro 869/MML/09.

6. KAAVOITUKSEN VAIHEET JA AIKATAULU

Maakuntakaavan laadinta etenee vaiheittain. Kaavatyön kulku on pelkistetty seitsemään päävaiheeseen. Työn jokaisessa vaiheessa tehdään ratkaisuja, joista on mahdollisuus antaa palautetta.

Ensimmäiseksi tehdään osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jonka jälkeen kerätään kaavan lähtökohta-aineisto. Tämän perusteella laaditaan kaavan sisältöä koskevat kaavan tavoitteet.

Seuraavassa esitetään kaavan laatimisen vaiheet sekä alustava aikataulu, keskeisimmät osallistumismenettelyt ja vaikutusten arvioinnin vaiheet:

Aloitusvaihe: lokakuu 2007 – syksy 2008

- Laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)
- OAS nähtävillä kuukauden ajan, pyydetään lausunnot
- Kuulutetaan kaavan vireille tulosta
- Käsitellään kaavan OAS:sta annetut lausunnot ja muistutukset, laaditaan vastineet
- Järjestetään lähtökohtia ja tavoitteita koskeva viranomaisneuvottelu
- Kerätään kaavan lähtökohta-aineistoa

Lähtökohta- ja tavoitevaihe: syksy 2008 – syksy 2009

- Kainuun maakuntahallitus käsittelee ja hyväksyy kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman
- Perustetaan tarvittavat työryhmät
- Viimeistellään kaavan lähtökohta-aineisto ja määritellään kaavan laatimisen tavoitteet, joiden lähtökohtina ovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakunnalliset kehittämistarpeet sekä käytävät neuvottelut

- Neuvotteluja osallisten ja sidosryhmien kanssa
- Maakuntahallituksen päätös tavoitteista
- Tarkastellaan kaavaratkaisun vaihtoehtoja ja arvioidaan niiden vaikutuksia
- Maakuntahallituksen päätös valittavasta vaihtoehdosta

Luonnosvaihe: syksy 2009 – syksy 2011

- Tehdään tarvittavia erillisselvityksiä
- Laaditaan kaavaluonnos ja asetetaan se julkisesti nähtäville
- Pyydetään kaavaluonnosta koskevat lausunnot
- Maakuntahallituksen päätös vastineista

Ehdotusvaihe: syksy - talvi 2011

- Laaditaan kaavaehdotus luonnoksesta saadun palautteen ja mahdollisten lisäselvitysten perusteella
- Tarkennetaan tarvittaessa vaikutusten arviointia
- Asetetaan kaavaehdotus julkisesti nähtäville ja pyydetään lausunnot
- Mikäli kaavaehdotus muuttuu olennaisesti nähtävillä olon jälkeen, asetetaan se uudelleen nähtäville
- Käsitellään ehdotuksesta saadut lausunnot ja muistutukset
- Tehdään kaavaehdotukseen tarpeelliset korjaukset

Hyväksymisvaihe: talvi-kevät 2012

- Pidetään viranomaisneuvottelu
- Maakuntahallituksen ja -valtuuston päätös kaavan hyväksymisestä
- Mahdollisuus valittaa kaavan hyväksymispäätöksestä ympäristöministeriöön
- Saatetaan kaava ympäristöministeriöön vahvistettavaksi

Vahvistamisvaihe: vuosi 2012

- Ympäristöministeriö arvioi kaavan lainmukaisuuden ja vahvistaa kaavan kokonaan tai jättää sen osittain tai kokonaan vahvistamatta
- Vahvistuessaan vaihekaava kumoaa siinä tehtyjen ratkaisujen osalta aikaisemmin vahvistetun maakuntakaavan
- Mahdollisuus hakea muutosta ympäristöministeriön vahvistamispäätökseen

Seurantavaihe: vuosi 2012 →

- Seurataan kaavan ja sen aiheuttamien vaikutusten toteutumista
- Seurataan kaavaan kohdistuvia muutostarpeita

Kaavan aikataulu täsmentyy suunnittelun edetessä.

7. OSALLISET

Maankäyttö- ja rakennuslain (62 §) mukaan osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Lisäksi osallisia ovat ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Osallisilla on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Kainuun 1. vaihekaavan osallisia ovat:

Maanomistajat

Ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa vaikuttaa

- Asukkaat ja heitä edustavat järjestöt
- Alueella työssä käyvät
- Elinkeinojen harjoittajat

Viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään

- Kuhmon ja Kajaanin kaupungit, Ristijärven, Sotkamon ja Paltamon kunnat
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Lapin liitto
- Finavia
- Ilmailuhallinto
- Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Kainuun Museo
- Kainuun Pelastuslaitos
- Kainuun Prikaati
- Kainuun rajavartiosto
- Lapin Lennosto
- Metsähallitus Kainuu
- Metsäkeskus Kainuu
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
- Pohjois-Suomen Sotilasläänin esikunta, Oulu
- ProAgria Kainuu
- Puolustusministeriö
- Liikennevirasto, rautatieosasto
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
- Senaattikiinteistöt, Puolustus ja turvallisuus
- Elinkeinoelämän edunvalvontajärjestöt
- Kainuun riistanhoitopiiri
- Hyrynsalmen-Ristijärven riistanhoitoyhdistys
- Kuhmon riistanhoitoyhdistys
- Luontojärjestöt
- Maanomistajia edustavat järjestöt (MTK, metsäomistajien liitto, metsänhoitoyhdistykset)
- Metsästysseurat ja kalastuskunnat

Osallisten luettelo on mahdollista täydentää suunnitteluprosessin kuluessa.

7.1. Osallistumismenettelyt ja tiedottamisen tavat

Tämän vaihekaavan keskeisimpiä osallistumismenettelyjä ovat lakisääteiset nähtävillä olot, lausunnot ja mielipiteet, viranomais- ja sidosryhmäneuvottelut sekä muut mahdolliset esittely- ja keskustelutilaisuudet. Lisäksi vaihekaavoitukseen liittyvä aineisto pidetään näkyvillä Kainuun maakunta -kuntayhtymän internet-sivuilla (www.kainuu.fi).

Kaavoituksen vireille tulosta tulee ilmoittaa sillä tavalla, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä (MRL 63 §). Vaihekaavan käynnistämisestä kuulutetaan maakuntalehdessä, paikallislehdissä sekä kuntien ilmoitustauluilla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on nähtävillä tutustumista varten Kainuun maakunta -kuntayhtymän kansliassa (Kauppakatu 1, 2.krs) sekä Kainuun maakunta -kuntayhtymän internet-sivuilla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavan tavoitteet, kaavaluonnos ja kaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtäville sekä pyydetään viranomaisten ja yhteisöjen lausunnot maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen mukaisesti (MRL 65 §, MRA 13 §).

Vaikutusten arviointia varten perustetaan erillinen vaikutusten arvioinnin työryhmä, jonka tehtävinä ovat mm. vaihemaakuntakaavan luonnosvaiheen vaihtoehtotarkastelun

ja vaikutusten arvioinnin työn ohjaaminen ja seuranta. Luonnosvaiheen jälkeen vaikutusten arviointityön tarvetta ja organisointia tarkastellaan uudelleen.

Osallisilla on mahdollisuus vaikuttaa ja antaa palautetta koko kaavaprosessin ajan. Kirjallista palautetta on mahdollista antaa suoraan kaavan laatijoille postitse tai sähköpostitse. Suullista palautetta on mahdollista antaa puhelimitse tai henkilökohtaisesti. Suositeltavaa on antaa palautetta kirjallisesti palautteen dokumentoinnin kannalta.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan hyväksymispäätöksestä on myös mahdollista valittaa. Maakuntakaavan hyväksymispäätöstä koskevasta valitusoikeudesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 191 §:ssä. Valitusoikeus on kuntalain 92 §:n nojalla asianosaisella ja maakunnan liiton jäsenkunnan jäsenellä. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valitusoikeus maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä on lisäksi rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan. Lisäksi alueellisella ympäristökeskuksella ja muulla viranomaisella on toimialaansa koskevissa asioissa oikeus valittaa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Valitusoikeus on myös maakunnan liitolla ja kunnalla, jonka alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä on vaikutuksia. Valitukset osoitetaan maakuntakaavan vahvistusviranomaiselle ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriön vahvistamis- päätökseen on mahdollista hakea muutosta korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Osallistumismenettelyiden ja tiedottamisen tapoja voidaan tarvittaessa täsmentää kaavoituksen edetessä.

8. VIRANOMAI SYHTEISTYÖ

Vaihekaavaa valmisteltaessa järjestetään vähintään kaksi lakisääteistä (MRL 66 §, MRA 11 §) viranomaisneuvottelua Ympäristöministeriön ja Kainuun maakunta –kuntayhtymän kesken. Neuvotteluihin kutsutaan lisäksi Kainuun ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue sekä ne viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea. Viranomaisneuvottelujen tarkoituksena on saada tietoon kaikki kaavan laadintaan liittyvät tavoitteet, joita viranomaisilla sekä keskeisillä osallistujatahoilla on. Viranomaisneuvotteluista laaditaan muistiot.

Ensimmäinen viranomaisneuvottelu järjestettiin kaavoituksen aloitusvaiheessa, helmikuussa 2008.

Toinen, vaihekaavaehdotusta koskeva viranomaisneuvottelu järjestetään sen jälkeen, kun kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä ja sitä koskevat lausunnot ja muistutukset on saatu.

Kuntien ja muiden keskeisten viranomaistahojen kanssa käydään neuvotteluja vaihekaavan lähtökohdista, tavoitteista, sisällöstä ja ratkaisuvaihtoehdoista koko kaavaprosessin ajan.

9. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 9 §) mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä eri vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Vaikutusten arviointi on keskeinen osa kaavan laadintaprosessia. Arvioinnin tehtävänä on tuottaa suunnittelijoille, osallisille sekä päättäjille tietoja kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävydestä sekä haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Vaikutusten arvioinnilla tuetaan kaavaratkaisujen valmistelua ja valintaa. Eri vaihtoehtojen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia vertailemalla löydetään ratkaisuja, joiden perusteella suunnittelu etenee. Vaikutusten arviointi tehdään sillä tasolla ja tarkkuudella, kuin maakuntakaava yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan yksi merkittävimmistä vaikutuksista on ympäristömelu. Raskaiden aseiden käytöstä ja räjäytyksistä aiheutuu melua, joka havaitaan lähialueilla meluna tai tärinänä. Tarkempia arvioita melun leviämisestä ampuma- ja harjoitusalueen sekä mahdollisen laajentumisalueen ympäristöön on esitetty vuoden 2008 alkupuolella valmistuneessa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen ympäristömeluselvityksessä. Selvityksessä on tarkasteltu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen raskaiden aseiden ympäristömelun leviämistä sekä melun mallilaskennan avulla että melumittauksin. Melun seurantamittauksia on tehty vuosina 2010 ja 2011.

Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoiminnan vaikutuksia Vuosangan alueen vesistöön on arvioitu vuonna 2010 tehdyillä vesistö- ja sedimenttitutkimuksilla.

Vuonna 2010-2011 on toteutettu vaihemaakuntakaavan vaikutusten arviointia varten luontoarvojen selvitys Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen suunnitelluista laajennusalueista. Selvitystyön tehtävänä on antaa riittävä kokonaiskuva alueen luonnonympäristöstä sekä selvittää ne luonnon ominaispiirteet ja arvokkaat elinympäristöt, jotka tulee vaihemaakuntakaavaa laadittaessa ottaa huomioon.

9.1. Arvioitavat vaikutukset

Kaavaa laadittaessa selvitetään kaavan toteuttamisen välittömät ja välilliset vaikutukset sekä arvioidaan niiden merkittävyys. Näin menetellään myös tarkasteltavien vaihtoehtojen osalta. Arvioinnissa tarkastellaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen (1 §) mukaiset vaikutukset

- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Em. kohtiin sisältyvinä selvitystarpeina on erityisesti tullut esille mm. vaikutukset metsäpeurakantaan ja kiinteistöjen arvoon sekä selvitystarve ilmatilan käytöstä ja muutoksista rajoitusalueisiin.

Arvioinnissa kiinnitetään myös huomiota MRL:n 28 §:n edellyttämällä tavalla siihen, ettei maaomistajille tai muille oikeuden haltijoille aiheudun kohtuutonta haittaa.

9.2. Vaikutusten arvioinnin menetelmät

Vaihtoehtotarkasteluun perustuva vaikutusten arviointi on jatkuva prosessi, jota tehdään koko kaavan laatimisen ajan. Vaihtoehtotarkastelun perusteella muodostetaan lopullinen kaavaratkaisu. **Maakuntahallituksen 9.11.2009 tekemän päätöksen perusteella vaihemaakuntakaavan jatkovalmistelussa tarkastellaan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentumisratkaisua.**

Vaikutusten arviointia varten on perustettu erillinen vaikutusten arvioinnin työryhmä, jonka tehtävinä ovat mm. vaihemaakuntakaavan vaihtoehtotarkastelun ja vaikutusten arvioinnin työn ohjaaminen ja seuranta.

Vaikutustarkasteluihin liittyvät selvitykset saatetaan osallisten ja viranomaisten tietoon. Aineisto asetetaan nähtäville Kainuun maakunta –kuntayhtymän internet-sivuille.

Vaihekaavan vaikutusten arvioinnissa sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia. Vaikutusten arviointi täsmentyy kaavaprosessin edetessä.

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma täsmentyy kaavoituksen edetessä.

10. YHTEYSTIEDOT

Kainuun 1. vaihemaakuntakaavaa valmistelea Kainuun maakunta–kuntayhtymän alueidenkäyttö- ja hanketoimialan alueidenkäytön yksikkö. Kaavan valmistelua johtaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen.

Kainuun maakunta –kuntayhtymä

PL 400

87070 Kainuu

Puh. 08-615 541

Fax. 08-6155 4260

<http://www.kainuu.fi>

Käyntiosoite (maakuntakaava-asiat):

Kauppakatu 1, 3. krs

87100 Kajaani

Alueidenkäytön henkilöstö:

Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen

Puh. 08-6155 4220, 044-7100 864

hannu.heikkinen@kainuu.fi

Suunnittelija Martti Juntunen

Puh. 08-6155 4221, 044-7100 850

martti.juntunen@kainuu.fi

Suunnittelija Suvijousmäki (1.8.2011 alkaen)

Puh. 08-6155 4241, 044-7100 873

suvi.jousmaki@kainuu.fi

Suunnittelija Ismo Vendelin (31.7.2011 saakka)

Puh. 08-6155 4241, 044-7974119

ismo.vendelin@kainuu.fi

Suunnitteluavustaja Anneli Oikarinen

Puh. 08-6155 4222

anneli.i.oikarinen@kainuu.fi

LÄHDELUETTELO:

Kainuun maakuntakaava 2020. Kaavaselostus. *Kainuun maakunta -kuntayhtymä A: 4.*

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava. Valmisteluvaiheen eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointi (2009). *Kainuun maakunta -kuntayhtymä B: 17.*

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava. Lähtökohdat ja tavoitteet (2009). *Kainuun maakunta -kuntayhtymä B: 19.*

Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa. *Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000, 6.*

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999).

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999).

Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa. *Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000, 8.*

Vuosangan ampuma-alueen arvioitu melualue (s. 9), *Puolustusvoimat 6/2006.*

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue. Ympäristömeluselvitys (2008). *Insinööri toimisto Akukon Oy, Helsinki.*

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue, Tarkkailuraportti 2010, Ramboll Finland Oy.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Vuosangan harjoitusalueen laajennusalueiden luontoselvitys (2011), FCG Finnish Consulting Group.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Vuosangan harjoitusalueen laajennusalueiden liito-oravaselvitys (2011), FCG Finnish Consulting Group.